

UDK 929 Hadžizukić D.

821.163.4(497.6):929 Hadžizukić D.

Primljeno: 27. 09. 2019.

Pregledni rad

Review paper

Fatima Trbonja

NAUČNI I AKADEMSKI RAD DIJANE HADŽIZUKIĆ

U radu se predstavljaju najznačajnija naučna i akademska postignuća Dijane Hadžizukić, vanredne profesorice na Odsjeku za bosanski jezik i književnost Fakulteta humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru. Posebna pažnja posvećena je autorskim naučnim knjigama i učešću na domaćim i međunarodnim naučnim skupovima. Osim toga, Dijana Hadžizukić ističe se kao urednica nekoliko publikacija/zbornika konferencijskih radova, mentorica diplomskih i magistarskih radova te jedne doktorske disertacije. Kako će se detaljnije pokazati u ovom pregledu, naučna postignuća i akademski rad čine Dijanu Hadžizukić itekako relevantnim istraživačem historije bosanskohercegovačke književnosti, ali i savremenih književnih kretanja.

Ključne riječi: Dijana Hadžizukić; bosanskohercegovačka književnost; bošnjačka književnost; srpska književnost

Svako naučno utemeljeno bavljenje pojedinačnim i sintetskim pojavama u bosnistici nesumnjivo predstavlja vrijedan doprinos njenoj afirmaciji i budućem razvoju, pogotovo imajući na umu relativno kratak period institucionalnog i sistematskog proučavanja bosanskog jezika, bošnjačke i bosanskohercegovačke kulture. Višestruko značajan angažman u tom smislu pružaju akademski radnici te ovdje treba pozdraviti namjeru i želju prof. dr. Vedada Spahića da se naučnoj i akademskoj zajednici u Bosni i Hercegovini predstave naučna dostignuća nekih naših istaknutih i kompetentnih

istraživača. Naredne stranice ponudit će pregled izuzetno bogatog naučnog i akademskog rada Dijane Hadžizukić, vanredne profesorice na Odsjeku za bosanski jezik i književnost Fakulteta humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru.

1. NAJZNAČAJNIJI PODACI IZ NAUČNE I AKADEMSKE BIOGRAFIJE DIJANE HADŽIZUKIĆ

Dijana Hadžizukić je rođena u Kiseljaku 1969. godine. Na Odsjeku za istoriju književnosti naroda i narodnosti SFRJ na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu diplomirala je 1994. godine. Kao najbolja studentica u generaciji dobitnica je Srebrene značke Univerziteta i nagrade "Salko Nazečić". Postdiplomski studij iz književnosti završila je na istom fakultetu te 2006. godine odbranila magistarski rad *Žena u romanima Ćamila Sijarića*, pod mentorstvom prof. dr. Nikole Kovača. Na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru 2009. godine odbranila je doktorsku disertaciju *Poetski diskurs u bošnjačkom romanu*, pod mentorstvom prof. dr. Elbise Ustamujić. Na Univerzitetu "Džemal Bijedić" u Mostaru radi od 1995. godine, prvo na Pedagoškoj akademiji, a zatim na Fakultetu humanističkih nauka kao asistent, viši asistent, docent i vanredni profesor na Odsjeku za bosanski jezik i književnost, na užoj naučnoj oblasti *Književnost*. Učestvovala je u radu brojnih domaćih i međunarodnih naučnih skupova, objavila pet autorskih naučnih knjiga, priredila dvije knjige i, zajedno s Edimom Šatorom, uredila tri zbornika konferencijskih radova, a u periodu od 1998. godine do danas objavila je preko četrdeset naučnih i stručnih radova te skoro trideset prikaza.

2. NAUČNI I STRUČNI RAD DIJANE HADŽIZUKIĆ

Dijana Hadžizukić objavila je pet autorskih naučnih knjiga i preko četrdeset pojedinačnih naučnih i stručnih radova te skoro trideset prikaza, pri čemu je uredila i tri zbornika konferencijskih radova, a učestvovala je i na pozamašnom broju međunarodnih i domaćih naučnih skupova te promovirala niz različitih knjiga. Također, u aprilu 2017. godine Dijana Hadžizukić bila je gostujući predavač na Univerzitetu Trakya (Edirne, Republika Turska). S obzirom na to da je većina pojedinačnih radova Dijane Hadžizukić u djelimično prilagođenom obliku vremenom pronašla (ili će uskoro pronaći) mjesto u jednoj od njenih pet objavljenih knjiga, u

ovom pregledu ćemo se fokusirati upravo na predstavljanje knjiga, uz nekoliko komentara o najznačajnijim od preostalih radova.

Kako primjećuje Sanjin Kodrić,

Predmet naučnog i stručnog rada Dijane Hadžizukić jeste prije svega književnost u BiH, dominantno ona bošnjačka, pri čemu se njen naučnoistraživački interes i u ovom, ranijem periodu tiče i povijesti književnosti i tekuće književne prakse. Pritom, ono što je posebna odlika književnonaučnog prosedea Dijane Hadžizukić jeste sklonost detalju, iz kojeg u gotovo svakom svojem tekstu potom izvodi šire i općenitije zaključke i viđenja. Ovo posebno naglašavamo i stoga što ovakav metodološki okvir predstavlja važan nastavak kod nas nažalost sve rjeđe tradicije teorije interpretacije i stilističke kritike u pristupu književnosti, koji, međutim, Dijana Hadžizukić uvijek vrlo uspješno inovira i najrecentnijim interpretativnim strategijama, ostvarujući tako i na ovoj razini osoben i vrlo plodan susret tradicije i savremenosti nauke o književnosti. (Kodrić 2014)

Dijana Hadžizukić objavila je i **prikaze značajnih knjiga** naše aktuelne književnoakademske prakse, i to:

1. Elbisa Ustamujić, *Oblici pripovijedanja u romanu Meše Selimovića*, Pismo, Sarajevo, 2011. (koautorstvo sa mr. Selma Raljević)
2. Sanjin Kodrić, *Književna prošlost i poetika kulture*, Istraživanja, Mostar, 2013.
3. Enes Duraković, *Obzori bošnjačke književnosti*, Behar, XXII, 111/112, Zagreb, 2013.
4. Sanjin Kodrić, *Književnost sjećanja: Kulturalno pamćenje i reprezentacija prošlosti u novijoj bošnjačkoj književnosti*, Pismo, Sarajevo, 2013.
5. Vedad Spahić, *Krugovi i elipse: Studije i ogledi o književnim identitetima*, Bosanska riječ, Tuzla, 2017.

Osim navedenih prikaza, „naučni i stručni rad u užem smislu Dijane Hadžizukić pratio je i rad otvoren ka široj zajednici, te je **promovirala** neka od izdanja istaknutih književnih autoriteta poput Dževada Karahasana ili Rusmira Mahmutćehajića, ali i izdanja naše najnovije književne generacije (Adnana Žetice, Almina Kaplana, Elvedina Nezirovića i drugih), što također ima svoju naročitu važnost.

Dijana Hadžizukić je učestvovala na brojnim domaćim i međunarodnim naučnim skupovima, od kojih ovdje izdvajamo samo neke: Naučni skup "Meša Selimović

između istoka i zapada" na pariškoj Sorboni (2010), Zadarski filološki susreti (2011), Njegoševi dani (2013, 2015, 2019), Svjetski slavistički kongres u Beogradu (2018) te Naučni skup o Branku Ćopiću u organizaciji Instituta za slavistiku u Grazu (2019) i 12. Simpozij(um) "Hladnoće i zime Iva Andrića i ruskih nobelovaca: Nobelovske kriipoetike", Moskva (2019). Potpuni spisak dostupan je u prilogu ovom radu.

I domaći naučni skupovi na kojima je učestvovala Dijana Hadžizukić uglavnom su bili međunarodnog karaktera. Neki od njih su: Prvi bosanskohercegovački slavistički kongres (2011), Sarajevski filološki susreti (1-3), Naučni skup o djelu Dževada Karahasana (2010), Naučni skup "Čovjek, Bosna i svijet u umjetničkim vidicima Abdulaha Sidrana" (2011), te naučni skupovi "Slovo o Maku" (2012), "Slovo o Šantiću, Šimiću i Džumhuru" (2014), "Slovo o Hamzi Humi" (2016) i "Slovo o Aliji Isakoviću i Mirku Kovaču" (2018) na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru.

Važno je istaknuti kako je Dijana Hadžizukić bila jedan od inicijatora i predsjednica Organizacijskog odbora za organizaciju navedenih naučnih skupova na Fakultetu humanističkih nauka.

2.1. Autorske naučne knjige Dijane Hadžizukić

2.1.1. Poetski diskurs bošnjačkog romana (Slavistički komitet, 2011)

Prva naučna knjiga Dijane Hadžizukić - "Poetski diskurs u bošnjačkom romanu" - knjiga je nastala na osnovama njene doktorske disertacije i predstavlja rad izrazito sintetskog književnohistorijskog karaktera. Dijana Hadžizukić polazi od ranije postavljenih teza o izrazito poetskom ili lirskom karakteru bošnjačke pripovjedne književnosti, ali u svojem pristupu ovu tezu ne samo da dokazuje već je, isto tako, umnogome nadograđuje i širi. Zato knjiga "Poetski diskurs u bošnjačkom romanu" Dijane Hadžizukić jeste jedna od temeljnih knjiga savremene bosnistike. (Kodrić 2014)

U uvodnom dijelu *Poetskog diskursa* pregledno su predstavljene teorijske, književnohistorijske i kulturalne pretpostavke bošnjačkog poetskog romana, nakon čega se fokus pomjera na elemente strukture koji na odabranom korpusu dokazuju osnovnu tezu o postojanju poetskog diskursa u bošnjačkom romanu. Indefinitivnost kao osobina žanra neprestano proizvodi teškoće ali i izazove u proučavanju romana. Prevažilazeći teorijske probleme, autorica navodi kako je lirizacija romana počela s Goetheovim romanom *Jadi mladog Vertera*, zatim Floberovim romanima koji radnju

ne saopštavaju nego je daju kroz situaciju i scenu, da bi Joyce i Woolfova roman potpuno približili poeziji. U cjelini liriziran roman koji možemo nazvati poetskim romanom pojavio se tek u dvadesetom vijeku. Poetizacija se postiže spregom figurativne sa emotivnom i spoznajnom funkcijom, ponavljanjem i paralelizmima, ritmičnošću, pomakom od tradicionalnog pripovijedanja na planu fokalizacije, sižejnih modela i likova, nekonvencionalnom temporalnošću i historijskim hronotopom, predstavljanjem unutarnjih duševnih stanja te upotrebom unutarnjeg monologa i nekih drugih oblika pripovijedanja karakterističnih za modernu prozu.

Tako je kod Hume poetizacija diskursa izraženija na figurativnom planu, kod Ibrišimovića na planu pripovjedačke pozicije i fokalizacije, a kod Selimovića ponavljanjem, sintaksičkim paralelizmima, naglašenom refleksivnošću te upotrebom unutarnjeg monologa, monologa protagoniste i ispovijednog monologa. U romanima Skendera Kulenovića, Ćamila Sijarića, Jasmine Musabegović, Derviša Sušića ili Bisere Alikadić prepoznat je niz elemenata koji su doveli do poetizacije kao što su poetska upotreba jezika, ispovijedno-monološki oblici, specifičan spoznajno-doživljajni odnos spram historije ili prirode. Horozović svojim romanom *Imotski kadija* vodi postmodernistički dijalog s tradicijom i historijom poetizirajući iskaz dovođenjem romaneskne priče u intertekstualnu vezu sa baladom *Hasanaginica*. Nakon teorijskog i književnohistorijskog uvoda u proučavanje romana kao protejskog žanra te obrazloženja o specifičnostima poetskog romana, uz referiranje na relevantne autore (Kundera, Kovač, Lešić, Ustamujić, Lodge i drugi), autorica kontekstualizira *Grozdanin kikut* Hamze Hume, argumentirajući zašto upravo ovim romanom počinje niz poetiziranih romana u historiji bosanskohercegovačke i bošnjačke književnosti. Posebno je značajno što je ovdje dat pregled avangardnih kretanja u južnoslavenskoj i evropskoj književnosti. Iduće potpoglavlje ispituje utjecaje bošnjačke duhovne tradicije na nastanak romana, ističući značaj usmene kulture, tj. sevdalinke i balade. Na kraju se potvrđuje da je poetizacija diskursa u bošnjačkom romanu proizvod istovremenog dijaloga s bogatim kulturnim naslijeđem i savremenim književnim kretanjima. Elementi lirizacije narativnog teksta ispitivani su u narednom poglavlju i to na primjeru sljedećih romana: *Grozdanin kikut* Hamze Hume, *Konak* i *Carska vojska* Ćamila Sijarića, *Ugursuz* i *Karabeg* Nedžada Ibrišimovića, *Tvrđava* i *Derviš i smrt* Meše Selimovića, *Ponornica* Skendera Kulenovića, *Čovekova porodica* Tvrтка Kulenovića, *Imotski kadija* Irfana Horozovića, *Most* Jasmine Musabegović, te *Larva* Bisere Alikadić. Autorica je ukazala na značajna djela koja su do 1966. godine omogućila etabliranje poetskog diskursa kao specifičnosti bošnjačkog romana. Na nivou strukture, specifičnost pripovjedne pozicije proizvodi poetizaciju diskursa te

se autorica u nastavku konkretnije bavi pripovjedačem koji se javlja kao pripovjedač-lik (ukoliko su pripovjedna instanca, fokalizator i akter jedna ličnost) ili kao samosvjesni dramatizovani pripovjedač (onaj koji pripovijeda u prvom licu jednine, samostalan je lik, ali je i svjestan svog čina pisanja). Budući da su u svim istraživanim romanima pripovjedači unutar dijegetski, a u nekima od njih i samosvjesni dramatizovani, bilo je potrebno prikazati na koji način fokalizacija, pripovjedne tehnike, subjektivizacija toka ili opsega događaja, lirska sredstva i slično učestvuju u poetizaciji bošnjačkog romana.

Zastupljenost historijskih događaja i njihova reprezentacija u navedenim romanima tema je narednog poglavlja u knjizi. Nakon teorijskog objašnjenja pojma novohistorijskog romana, utemeljenog na izmjeni historijske svijesti koja se udaljava od kolektivistički normirane postajući personalnom, data je unutarinja klasifikacija ove vrste romana na kulturološki, poetski i psihološki roman, imajući na umu nemogućnost isključive pripadnosti romana jednoj od ovih podvrsta. Kako je naša književna baština, piše Dijana Hadžizukić, od zapisa na stećcima, preko slavenske lirske pjesme i sevdalinke i balade te dominacije lirskog iskaza u književnosti na orijentalnim jezicima usmjerena ka emotivnom, subjektivnom i lirskom, a udaljena od mitotvornog i epskog koncepta, tako je i naš historijski roman zapravo priča o ličnom doživljaju historijskih gibanja i sukoba, o čovjekovoj patnji i gubicima. Male priče određene velikim događajima predstavljene su iz perspektive Selimovićevih junaka – povratnika iz rata – u romanima *Tvrđava* i *Derviš i smrt*. Individualne ljudske sudbine ispričali su i likovi iz Sijarićevih Musabegovićkinih romana, a korak dalje u relativizaciji historijskih činjenica otišao je Tvrtko Kulenović variranjem pripovjednih pozicija u romanu *Čovekova porodica*. Nakon historijskih događaja, u knjizi se ispituje funkcija opisa prirode i panteističkog i panerotskog odnosa koji čovjek uspostavlja spram nje, što je zasigurno jedno od ključnih i prepoznatljivih obilježja poetizacije diskursa.

Posljednje veće potpoglavlje u knjizi posvećeno je lingvostilističkoj analizi teksta, s ciljem izdvajanja konkretnih jezičkih elemenata poetizacije. Kada se zaklope korice ove knjige, ostaje dojam da smo prošetao kroz historiju bošnjačkog romana, zastajući posebno na simboličkim mjestima koja su označavala nova usmjerenja njegovog razvoja, prateći tako i kontinuitet poetskog diskursa kao njegovog specifikuma, čime je autorica dala zaista vrijedan doprinos književnoj bosnistici. Posebna vrijednost studije ogleda se u inovativnom pristupu, tj. kompleksnosti istovremene primjene teorijskih postavki romana i poezije u užem smislu na tekstove bošnjačke romaneskne prakse, dokazujući u njima kontinuitet postojanja poetskog diskursa. Osim toga,

autorica je potvrdila sposobnost kontekstualnog sagledavanja književnih fenomena (evropski, južnoslavenski i bosanskohercegovački prostor), ali i pokazala svijest o homologijskom odnosu kulturalne historije i razvojnih tokova romana.

2.1.2. *Književna Hercegovina*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2014.

Predmet druge knjige Dijane Hadžizukić su književnici i književne pojave određene prostorom Hercegovine u periodu od kraja XIX do početka XXI st. Nadnacionalnom koncepcijom u ovoj se knjizi, prema Sanjinu Kodriću, otvara i pitanje regionalnih književnih identiteta, kakav je nesumnjivo i hercegovački. *Književna Hercegovina* u sedamnaest odvojenih tekstova prati nekoliko značajnih figura i fenomena književnosti koja je specifična upravo zahvaljujući onome što joj je ponudio kulturni prostor Hercegovine. Prvi tekstovi bave se djelima Svetozara Ćorovića i Alekse Šantića, ali i ulogom Muse Ćazima Ćatića u časopisu "Biser". Nakon toga, u knjizi se predstavljaju posebni aspekti pripovjedaka Alije Nametka i *Grozdaninog kikota* Hamze Hume, čime se proširuje već prepoznatljivi interes za poetizaciju iskaza. Naredni tekstovi *Književne Hercegovine* uključuju bavljenje djelima izuzetno značajnih Hercegovaca – Maka Dizdara i Alije Isakovića, obojice poznatih i po radu na afirmaciji bosanskog jezika. Ostali tekstovi prate nešto noviju književnu praksu, počevši od djela Marsele Šunjić (*Laku noć, grade*) i Jasmine Musabegović, preko tekstova o Ibrahimu Kajanu te Seadu i Kemalu Mahmutefendiću, da bi se razmatranje o fenomenu književne Hercegovine zaključilo tekstovima o najmlađoj generaciji mostarskih pjesnika i pripovjedača (Almin Kaplan, Adnan Žetica, Elvedin Nezirović i drugi). Prema Sanjinu Kodriću, u knjizi se prati „i odranije poznato kombiniranje tradicije teorije interpretacije i stilističke kritike, na jednoj strani, i recentnih književnonaučnih pristupa, na drugoj strani, čime Dijana Hadžizukić nesumnjivo stvara i osobenu, prepoznatljivu "mostarsku školu" u našoj književnoakademskoj praksi“ (Kodrić 2014).

2.1.3. *Prilozi proučavanju srpske književnosti u BiH*, Fakultet humanističkih nauka, Mostar, 2015.

Nakon *Poetskog diskursa u bošnjačkom romanu* (2011) te *Književne Hercegovine* (2014), Dijana Hadžizukić proširila je i u knjizi objedinila bavljenje srpskom književnošću u Bosni i Hercegovini. *Prilozi proučavanju srpske književnosti u BiH*

otvaraju se tekstovima o prozi Svetozara Ćorovića i poeziji Alekse Šantića. Nakon toga, autorica na dojmljiv način upoređuje prostor kasabe kao semiotički prostor u romanu Ive Andrića, pripovijeci Zije Dizdarevića i putopisu Zuke Džumhura, što uz rad o geometrijskoj simbolici narativnih elemenata u Andrićevoj *Proklesoj avliji* vjerovatno čini najuvjerljiviji i najzanimljiviji dio ove knjige. Također, knjiga sadrži rad o novim pristupima književnom djelu Branka Ćopića te rad o političkim komesarima u njegovim romanima. U zadnjem dijelu knjige nalaze se tri teksta o manje izučavanim autorima kao što su Todor Vujasinović, Miodrag Žalica, Miroslav Jančić i Radmila Karlaš. Obuhvatanjem tekstova koji se bave analizom romana, pripovijetke, putopisa, ratne priče, poezije i lirske proze, Dijana Hadžizukić još jednom je pokazala kako jednako uspješno i argumentirano može pisati o djelima nastalim unutar različitih književnih tradicija, vrsta i poetika.

2.1.4. *Zapisi o bosanskohercegovačkoj književnosti*, Fakultet humanističkih nauka, Mostar, 2018.¹

S obzirom na aktuelnost i obim, *Zapisi o bosanskohercegovačkoj književnosti* zaslužuju nešto više prostora u ovom pregledu. Ova knjiga u izdanju Fakulteta humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru na 318 stranica donosi ukupno trideset i tri teksta o odabranim pojavama u bosanskohercegovačkoj književnosti od početka XX stoljeća do savremenog trenutka. Prvi dio čini dvanaest studija o književnosti koje su objavljene u zbornicima naučnih skupova u Bosni i Hercegovini i inostranstvu, dok drugi dio *Zapisa* čini dvanaest prikaza naučnih djela značajnih bosanskohercegovačkih historičara i teoretičara književnosti, uz devet osvrta na recentna književna djela. Razmatranja o književnim pojavama u prvom dijelu knjige počinju tekstom o recepciji Šantićeve poezije u različitim ideološkim kontekstima (*Poezija Alekse Šantića u vremenu*). Tekst je napisan kao predgovor knjizi *Ostajte ovdje* (2018) u izdanju SKD "Prosvjeta" povodom stotinu i pedeset godina od Šantićevog rođenja, a pjesme u knjizi raspoređene su u pet tematskih cjelina: autopoetičke i pjesme melanholičnih raspoloženja, ljubavne pjesme, pjesme hercegovačkog zavičaja, socijalne i rodoljubive pjesme. Nakon pregleda Šantićeve bibliografije, autorica se pozabavila zastupljenošću pjesnikovih djela u školskim programima, ali i utjecajima ideološke pozicije priređivača i kritičara na izbor, recepciju i valorizaciju njegove poezije. Osim pregleda ocjena nekih od najznačajnijih

¹ Cjelovit prikaz knjige je objavljen u *Hercegovini*, časopisu za kulturno i historijsko naslijeđe, Mostar, 2018.

književnih kritičara, autorica je ponudila i presjek važnih antologija u kojima je Šantić zastupljen te zaključila: „Novim uvidima u književnoteorijska znanja proučavanje poezije Alekse Šantića uveliko se odmaklo od pozitivističkog razvrstavanja tema i motiva, kao i sagledavanja pjesničkog opusa u okviru pjesnikove biografije ili historije i kulture doba u kojem je živio“. (D. H.) Dijana Hadžizukić ovim je tekstom dala uvid u bogat pjesnički opus Alekse Šantića, sistematično predstavila značajne kritičke ocjene njegovog djela i antologije u kojima je zastupljen te, na kraju, argumentirala opravdanost različitih izbora u njima, ali i postojanje mnogostrukih pristupa Šantićevoj poeziji. U konačnici, tekstom *Poezija Alekse Šantića u vremenu* autorica nastavlja vrijedno doprinosti proučavanju srpske književnosti u Bosni i Hercegovini, ali i ukupnoj historiji bosanskohercegovačke književnosti.

O semiotizaciji prirode i ostalim lirskim elementima u proznim tekstovima autorica je na specifične načine pisala povodom Kikićevih pripovjedaka te djela Meše Selimovića, Derviša Sušića, Skendera Kulenovića, Nedžada Ibrišimovića, Abdulaha Sidrana i Huseina Bašića. Važno je istaknuti da je u svim tekstovima dat književnohistorijski kontekst autora i analiziranog djela, nakon čega se autorica osvrće na elemente koji učestvuju u poetizaciji iskaza. Studija o umetnutim pričama u prozi Ćamila Sijarića nudi razmišljanje o naratološkim specifičnostima njegova opusa, a u svjetlu činjenice da je Sijarić „značajan pripovjedač malih ljudskih sudbina u velikim historijskim zbivanjima, umjetnik koji je u svakom detalju znao pronaći motiv za priču“ (D. H.). Možemo kazati da je u prvom poglavlju dat presjek skoro svih (svakako, ne svih) važnijih pojava u bosanskohercegovačkoj književnosti XX stoljeća. Pokazujući u njima ključna mjesta koja su odredila dalju historiju ove književnosti, autorica stavlja naglasak na „tendenciju razvoja od realističkog ka simbolističkom prikazu iskustva“ i općenito poetizaciju narativnog iskaza. U drugom poglavlju autorica je dala prikaz dvanaest književnohistorijskih studija nastalih od 2009. do 2018. godine. Neke od tih studija monografski su zasnovane na djelima pojedinačnih književnika, dok su druge specifične zbog doprinosa historiji književnosti ili ukupnoj kulturnoj historiji Bosne i Hercegovine. U kontekstu historije bošnjačke književnosti nezaobilazna je studija Enesa Durakovića *Obzori bošnjačke književnosti* iz 2012. godine, za koju autorica kaže da istražuje odnose književnokritičke misli prema bosanskohercegovačkoj i bošnjačkoj književnosti, a zatim i njene „unutarnje odrednice koje je čine zasebnom unutar južnoslavenske interliterarne zajednice“, kao što su „mnoštvenost poetika i amalgam zapadnoevropskih, islamskih, južnoslovenskih tradicija i kultura od srednjeg vijeka i ranije do Karahasana i kasnije“.

Savremenim teorijskim pristupom, istraživanjem te navođenjem i analizom dosadašnjih studija o Romima i romskoj književnosti, značajan doprinos nauci o književnosti dala je i Hedina Sijerčić, čija je knjiga *Rodni identiteti u književnosti romskih autorica na prostorima bivše Jugoslavije* također predstavljena u ovim *Zapisima*. Pretposljednji tekst u ovom dijelu odnosi se na knjigu *Krugovi i elipse* Vedada Spahića, u kojoj se istražuju važni statusno-metodološki i književnohistorijski problemi bošnjačke književnosti te neka njena manje reprezentativna imena. Zadnji dio *Zapisa o bosanskohercegovačkoj književnosti* obuhvata devet prikaza djela i pojava recentne književnosti, kao što su romani *Dugo svitanje* i *Kobno raspuće* Halida Kadrića, knjige poezije dobitnika nagrade na manifestaciji "Slovo Gorčina" – Jasmina Saletovića, Velida Beganovića i Aleksandre Jovičić, zatim proze *Kratke priče za dugo umiranje* Adnana Repeše, zbirke poezije *Čovjek koji je znao Filipa Latinovića* Adnana Žetice i *Žena se zove Azra* Aldine Medija, knjige putopisa *Priče iz Libana* Nikole Popovića, poetske knjige *Tu, u daljini* Jovice Letića te, na kraju, drame Ljubice Ostojić pod nazivom *Kad uzcvate glog, crn trn...*

Dijana Hadžizukić navodi da se knjigom *Zapisi o bosanskohercegovačkoj književnosti* nije namjeravao postići cjeloviti prikaz unutarne historije ove književnosti, što je razumljivo s obzirom da su po srijedi sabrani tekstovi o odabranim književnim pojavama od recepcije Šantićeve poezije preko poetizacije iskaza u prozi Hamze Hume, Hasana Kikića, Skendera Kulenovića, Meše Selimovića, Derviša Sušića, Nedžada Ibrišimovića, Abdulaha Sidrana i Huseina Bašića, naratoloških specifičnosti u romanima Meše Selimovića, prozi Ćamila Sijarića, Nedžada Ibrišimovića i drugih do aspekata teorije političkog romana u djelu Meše Selimovića), ali i autorima recentne književnosti (Halid Kadrić, Gorčinovi pjesnici, Adnan Repeša, Adnan Žetica, Nikola Popović, Ljubica Ostojić i drugi), zatim prikazima važnih književnohistorijskih studija o pojedinačnim književnicima (Humo, Selimović, Kulenović...) i onih koje pokušavaju afirmirati bošnjačku i bosanskohercegovačku književnost te doprinijeti kreiranju njene historije (studije Enesa Durakovića, Sanjina Kodrića, Vedada Spahića, Hedine Sijerčić i drugih) i kulture jednog prostora (studije Elbise Ustamujić, Nusreta Omerike i Senada Omerike). Ipak, nakon navedenih književnih imena od početka XX stoljeća do savremenog trenutka i akcentiranih pojava u tom dijahronijskom presjeku (ideološka uvjetovanost recepcije, poetizacija i simbolizacija iskaza, naratološke specifičnosti, politički diskurs i pozicija ženskih likova), možemo kazati da je autorica uspjela predstaviti neka od ključnih mjesta u bosanskohercegovačkoj književnosti datog perioda, označavajući smjer u kojem se ona razvijala i argumentirajući razloge vanjske i unutrašnje prirode koji su do toga

doveli u različitim žanrovima (lirska pjesma, pripovijetka, roman, putopis i drama). Prikazima književnohistorijskih studija autorica je uspješno postavila čvrstu osnovu za buduće istraživače književnosti i kulture Bosne i Hercegovine, ali i *znakove pored puta* onima koji će se detaljnije baviti historijom i kritikom bosanskohercegovačke književnosti i njenih sastavnica.

2.1.5. *Na margini: Likovi u romanima Ćamila Sijarića, Ratkovićeve večeri poezije*, Bijelo Polje (Crna Gora), 2019.

Kontinuirano naučno proučavanje Sijarićevog književnog djela rezultiralo je zasebnom monografskom publikacijom Dijane Hadžizukić *Na margini: Likovi u romanima Ćamila Sijarića*, koja je u izdanju “Ratkovićevih večeri poezije” objavljena u decembru 2019. godine u Bijelom Polju u Crnoj Gori.

Knjigu čine četiri veća poglavlja: *Uvodni dio, Funkcija likova u narativnom diskursu romana, Likovi sa margine u romanesknom svijetu (Fabularni nivo) te Zaključak*. Na ukupno 253 stranice autorica se bavi tipovima i funkcijama marginaliziranih likova u Sijarićevim romanima *Bihorci, Moj kovačka bitka, Raška zemlja Rascija, Konak i Kuću kućom čine lastavice*.

Kako navodi Hadžizukićeva, prvi dio knjige predstavlja likove iz perspektive funkcije koju dobivaju u priči, tj. na osnovu osobina koje im autor dodjeljuje. “Drugi dio knjige usmjeren je na fabulu i analizira odnose među akterima koji su psihološke ili ideološke prirode. Analizirajući likove uvijek moramo uzeti u obzir društveno-psihološke, moralne i ideološke specifičnosti koje likovi dobivaju u sistemu međusobnih odnosa” (Hadžizukić 2019: 9-10).

Govoreći o Sijarićevim likovima sa margine, recenzentica knjige Lejla Žujo-Marić primjećuje sljedeće:

“Primarni cilj koji postavlja Hadžizukićeva jeste da svojim rukopisom osvijetli mjesto lika i ulogu žene u književnom djelu Ćamila Sijarića, ali su njenim istraživanjem obuhvaćeni i drugi likovi koji u Sijarićevom književnom djelu zauzimaju poziciju margine. Tako se u svijet poniženih i uvrijeđenih podjednako smještaju žene u svojim različitim društvenim ulogama od udovice, do buntovnice, potom prosjaci, djeca, bedeli, robovi, lude. Za sve njih zajednička je marginalna pozicija historijski, kulturno, socijalno, ideološki određena kao *ženska, drugačija* usmjerena protiv centra s ciljem da ga destabilizira i dovede u pitanje njegov autoritet” (Žujo-Marić 2019).

U zaključku istraživanja, autorica Hadžizukić ističe kako marginalizirani likovi u odabranim Sijarićevim romanima “zauzimaju značajnu poziciju i veoma bitnu ulogu u njegovoj poetizaciji“ (Hadžizukić 2019: 231-232).

Uz već poznate kvalitete naučnog rada Dijane Hadžizukić, posebna vrijednost ove knjige ogleda se u naratološkom pristupu Sijarićevim romanima.

2.2. Naučni radovi

Uvidom u popis naučnih i stručnih radova koje je u periodu od 1998. godine do decembra 2019. godine objavila Dijana Hadžizukić može se zaključiti kako su njeni naučni interesi zaista raznoliki i brojni, počevši od radova vezanih za književnike poput Bašagića i Ćatića, preko Šantića, Ćorovića, Čolakovića, Nametka, Hume, Muradbegovića, Ćopića i Kikića pa do nekih od najznačajnijih bosanskohercegovačkih autora moderne književnosti kao što su Kulenović, Sušić, Sijarić, Jasmina Musabegović, Ibrišimović, Isaković, Selimović, Sidran i Dizdar te postmodernih stvaralaca Horozovića i Karahasana. Uz autore bez kojih se ne može zamisliti historija bosanskohercegovačke književnosti, Dijana Hadžizukić proučavala je i tekstove autora recentne književne scene kao što su Zlatko Topčić, Bekim Sejranović, Semezdin Mehmedinović, Aleksandar Hemon, Aldina Medija, Aleksandra Jovičić, Adnan Žetica, Almin Kaplan, Elvedin Nezirović i drugi. U fokusu njenog istraživanja bila su djela Ćamila Sijarića i Dževada Karahasana, što je rezultiralo zasebnom monografskom publikacijom *Na margini: Likovi u romanima Ćamila Sijarića*, objavljenom u decembru 2019. godine u izdanju “Ratkovićeve večeri poezije” u Bijelom Polju (Crna Gora).

Od novijih radova koji do sada nisu uvršteni u knjige izdvojit ćemo rad *Pitanje identiteta u romanima bosanskohercegovačke književnosti u dijaspori*, objavljen prošle godine u časopisu DHS u Tuzli. Rad analizira tri romana bosanskohercegovačkih autora u egzilu – *Nije ovo tvoje* Aleksandra Hemon (2018), *Dnevnik jednog nomada* Bekima Sejranovića (2017) i *Me'med, crvena bandana i pahuljica* Semezdina Mehmedinovića (2017), prvenstveno prateći promjene unutar pojedinačnih opusa navedenih autora, a zatim specificirajući sličnosti i razlike u reprezentaciji toposa emigrantske literature. Nakon propitivanja pojmova graničnog identiteta i kulturne nostalgije, autorica dolazi do zaključka da je „identitet izbor između naturalizacije (Hemon), ostajanja u prostoru među kulturnim diskursima (Mehmedinović) ili identifikacije s figurom autsajdera (Sejranović). Svaki od autora,

u nastojanju da zadrži kontinuitet vlastite biografije (a koja je u prostoru i vremenu podijeljena na najmanje dva dijela), mora pisati autobiografsku prozu jer se pokazalo da je u nestalnim pripadnostima koje stičemo tokom života pripadnost pismu uvijek sigurna“ (Hadžizukić 2018: 28). Ovaj rad je izdvojen zbog aktuelnosti egzilantske naracije, ali i decentnog komparativnog pristupa trima recentnim bosanskohercegovačkim romanima različitih autora.

2.3. Mentorski rad

Uz naučni i stručni rad, Dijana Hadžizukić je bila mentorica za desetine diplomskih i završnih radova na I i II ciklusu studija, kao i za **šest magistarskih radnji**, i to:

1. *Ratna tematika u romanima Nermine Kurspahić, Jasmine Musabegović, Nure Bazdulj-Hubijar i Jasne Šamić* kandidatkinje Lejle Žujo (2012);
2. *Zbiljni i imaginarni svijet u tekstovima Murata Šuvalića* kandidata Edvina Alijanovića (2012);
3. *Kulturne i književne vrijednosti "Gajreta" za vrijeme austrougarske vladavine* kandidata Senada Omerike (2015);
4. *Fantastični diskurs u prozi Irfana Horozovića i Dževada Karahasana* kandidatkinje Elvire Mezit (2017);
5. *Kulturalna pozicija žene u međuratnoj bošnjačkoj prozi* kandidatkinje Lejle Mušić (2017);
6. *Poetika urbanog prostora kao književnoteorijski problem* kandidatkinje Nihade Lubovac Đelilović (2017).

Kao vanredna profesorica, Dijana Hadžizukić bila je mentorica pri izradi **doktorske disertacije** na temu *Refleksije Sarajevskog atentata u bosanskohercegovačkoj, hrvatskoj i srpskoj književnosti* kandidatkinje mr. sc. Melide Travančić. Disertacija je pod naslovom *Ulaznica za junački kabare* objavljena 2018. godine u izdanju tuzlanske "Lijepa riječi".

3. REZIME

Predstavljanje zaista vrijednih i naučnih i akademskih dostignuća profesorice Dijane Hadžizukić ispostavilo se kao izuzetno zahtjevan zadatak, prvenstveno u prikupljanju svih važnih podataka, ali mnogo više u njihovom kontekstualiziranju i valoriziranju.

Kao rijetko ko, Dijana Hadžizukić višestruko je napredovala na svim poljima i razinama, te se zato u međuvremenu i nametnula kao jedna od posebno važnih ličnosti naše književnoakademske zajednice. Međutim, ono što posebno treba istaći jeste danas nažalost vrlo rijetka, a bez i najmanje sumnje nemjerljivo važna posvećenost nastavno-pedagoškom radu Dijane Hadžizukić. Ovakvo što vidi se i po tome što su nekadašnji student Dijane Hadžizukić danas i sami članovi naše književnoakademske zajednice. (Kodrić 2014)

Kada se uzme u obzir sve rečeno, sadašnji i bivši studenti uvažene profesorice, kao i oni koji su imali čast i odgovornost s njom saradivati u nastavnom i naučnom procesu opravdano osjećaju ogromno poštovanje prema njenoj ličnosti i ukupnom radu, a svojim znanjem i časnim odnosom prema vlastitom zvanju i nauci potvrđuju vrijednosti kojima ih Dijana Hadžizukić predanim radom u nastavi i praćenjem savremenih književnih tokova kontinuirano podučava.

PRILOG: BIBLIOGRAFIJA

Objavljene knjige:

1. Hadžizukić, Dijana (2011), *Poetski diskurs u bošnjačkom romanu*, Slavistički komitet, Sarajevo
2. Hadžizukić, Dijana (2014), *Književna Hercegovina: Ogledi o piscima i književnim pojavama*, Dobra knjiga, Sarajevo
3. Hadžizukić, Dijana (2015), *Prilozi proučavanju srpske književnosti u BiH*, Fakultet humanističkih nauka, Mostar
4. Hadžizukić, Dijana (2018), *Zapisi o bosanskohercegovačkoj književnosti*, Fakultet humanističkih nauka, Mostar
5. Hadžizukić, Dijana (2019), *Na margini: Likovi u romanima Ćamila Sijarića, Ratkovićeve večeri poezije*, Bijelo Polje (Crna Gora)

Priredene knjige:

1. Hadžizukić, Dijana prir. (2018), Alija Isaković, Pripovijetke / Putopisi, (Edicija: Bošnjačka književnost u sto knjiga, 12. kolo), BZK Preporod Sarajevo, Sarajevo
2. Hadžizukić, Dijana prir. (2018), Aleksa Šantić, Ostajte ovdje, SPKD Prosvjeta Sarajevo, Sarajevo

Zbornici radova:

1. Hadžizukić, Dijana i Šator, Edim ur. (2013), Slovo o Maku, Zbornik radova, Fakultet humanističkih nauka Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Mostar
2. Hadžizukić, Dijana i Šator, Edim ur. (2015), Slovo o Aleksi Šantiću, Antunu Branku Šimiću i Zuki Džumhuru, Zbornik radova, Fakultet humanističkih nauka Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru / Institut za jezik Univerzitet u Sarajevu, Mostar
3. Hadžizukić, Dijana i Šator, Edim ur. (2017), Slovo o Hamzi Humi, Zbornik radova, Fakultet humanističkih nauka Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru / Institut za jezik Univerzitet u Sarajevu, Mostar

MEĐUNARODNI NAUČNI SKUPOVI

1. Hadžizukić, Dijana (2009), Doticaji sevdalinke i romana, Naučni skup „Sevdalinka i sevdah“, Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske Preporod, Zagreb
2. Hadžizukić, Dijana (2010), Značaj ženskog glasa u političkom diskursu Meše Selimovića, Naučni skup „Meša Selimović između istoka i zapada“, Paris Sorbonne, Pariz
3. Hadžizukić, Dijana (2011), Najmlađa generacija mostarskih pjesnika, Zadarski filološki susreti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, Zadar
4. Hadžizukić, Dijana (2013), Branko Ćopić – nova čitanja, Simpozij „Njegoševi dani V“, Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore, Nikšić
5. Hadžizukić, Dijana (2014), Prostor u pripovijetkama Envera Čolakovića, Naučni skup „Trajni književni znamen Envera Čolakovića“ u organizaciji Društva hrvatskih književnika, Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske Preporod i Bosanskog filološkog društva iz Sarajeva, Zagreb
6. Hadžizukić, Dijana (2014), Geometrijska simbolika narativnih elemenata u romanu „Prokleta avlija“ Ive Andrića, Institut za slavistiku Univerziteta „Karl Franz“ u Grazu, Graz
7. Hadžizukić, Dijana (2015), Lirizacija proznog iskaza u romanima Huseina Bašića, „Njegoševi dani VI“
8. Hadžizukić, Dijana (2019), *Istočnjački vrt u romanima Dževada Karahasana*, Međunarodna naučna konferencija “Muslimanski istok u istočnoslovenskoj i južnoslovenskoj književnosti”, Bialistok
9. Hadžizukić, Dijana (2018), Pitanje identiteta u romanima bosanskohercegovačke književnosti u dijaspori, Svjetski slavistički kongres, Beograd

10. Hadžizukić, Dijana (2019), *Revolucionari i reakcionari u prozi Derviša Sušića, Njegoševi dani 8*, Kotor
11. Hadžizukić, Dijana (2019), *Poezija proze i proza poezije Branka Ćopića*, Naučni skup o Branku Ćopiću, organizator Institut za slavistiku iz Graza, Beč
12. Hadžizukić, Dijana (2019), *Motiv smrti u romanima Dževada Karahasan*, *Acta Universitatis Wratislaviensis, Slavica Wratislaviensia*, god. 168, br. 3875
13. Hadžizukić, Dijana (2019), 12. Simpozij(um) "Hladnoće i zime Iva Andrića i ruskih nobelovaca: Nobelovske kriptoetike", Moskva

DOMAĆI NAUČNI SKUPOVI

1. Hadžizukić, Dijana (2010), *Potruga za unutarnjim*, (romani Dž. Karahasana), BZK Preporod, Naučni skup o djelu Dževada Karahasana, Sarajevo
2. Hadžizukić, Dijana (2010), *Ritmičke osobnosti proza Pobune i Uhode Derviša Sušića*, Prvi sarajevski filološki susreti, Sarajevo
3. Hadžizukić, Dijana (2010), *Kroz slike i narativne crtice „Bestijarijuma“ Kemala Mahmutefendića*, Naučni skup o Kemalu Mahmutefendiću „Pjesnik u bjekstvu“, Tešanj
4. Hadžizukić, Dijana (2011), *Prostor kasabe kao semiotički prostor u romanu Ive Andrića, pripovijetkama Zije Dizdarevića i putopisima Zuke Džumhura*, Prvi bosanskohercegovački slavistički kongres, Sarajevo
5. Hadžizukić, Dijana (2011), *Narativni i poetski elementi u romanu „Potukač“ A. Sidrana*, BZK Preporod, Naučni skup: Čovjek, Bosna i svijet u umjetničkim vidicima Abdulaha Sidrana, Sarajevo
6. Hadžizukić, Dijana (2012), *Pisanje kao smisao življenja (na primjerima romana Seada Mahmutefendića)*, Naučni skup: Književno, esejističko i publicističko djelo Seada Mahmutefendića, BZK Preporod, Sarajevo
7. Hadžizukić, Dijana (2012), *Poezija Maka Dizdara nakon Kamenog spavača*, Naučni skup „Slovo o Maku“, Mostar, Fakultet humanističkih nauka i „Slovo Gorčina“, (Predsjednik Organizacijskog odbora)
8. Hadžizukić, Dijana (2012), *Beč i Istanbul u prozi Svetozara Ćorovića*, Drugi sarajevski filološki susreti, Sarajevo
9. Hadžizukić, Dijana (2012), *Kratki romani Svetozara Ćorovića*, *Okrugli sto o životu i djelu Svetozara Ćorovića*, Mostar, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta
10. Hadžizukić, Dijana (2014), *Funkcija mirisa u poeziji Alekse Šantića*, Naučni skup Slovo o: Aleksi Šantiću, A.B.Šimiću i Zuki Džumhuru, FHN, Slovo

- Gorčina i Institut za jezik Univerziteta u Sarajevu, Mostar, (Predsjednik Organizacijskog odbora)
11. Hadžizukić, Dijana (2016), *Ćopićevi komesari*, Sarajevski filološki susreti, Sarajevo
  12. Hadžizukić, Dijana (2016), *Vrisak prirode u ranim pripovijetkama Hamze Hume*, Naučni skup "Slovo o Hamzi Humi", Fakultet humanističkih nauka i Institut za jezik Sarajevo
  13. Hadžizukić, Dijana (2017), *Žrtva i svjedok zločina: pitanje identiteta u romanima Kulin, Košmar i Gola koža Zlatka Topčića*, Književnost kao prostor izazova u reprezentaciji/konstrukciji bošnjačkog kulturnog identiteta, Bošnjačka zajednica kulture "Preporod", Brčko
  14. Hadžizukić, Dijana (2018), *Oblikovanje prostora u pripovijetkama Alije Isakovića*, "Slovo o Aliji Isakoviću i Mirku Kovaču", Fakultet humanističkih nauka, Mostar, 2018.

Naučni i stručni radovi:

1. Hadžizukić, Dijana (1998), „Odbrana materinstva i ljubavi - u povodu godišnjice Ahmeda Muradbegovića“, Most, godina XXIV, juli-srpanj/august-kolovoz, Mostar, str. 106-107.
2. Hadžizukić, Dijana (2002), „Musa Ćazim Ćatić i Biser“, Život i djelo Muhameda Bekira Kalajdžića: naučni skup, BZK Preporod i dr, Mostar, str. 105-110.
3. Hadžizukić, Dijana (2003), „Vrijeme u romanu „Istočni divan“ Dževada Karahasana (primjena teorijskog modela Mieke Bal)“, Novi izraz, Godina VI – Knjiga VI, broj 22, Sarajevo, str. 84-97.
4. Hadžizukić, Dijana (2005), „Čovjek i kosmička harmonija (romani Ćamila Sijarića)“, Pismo, br.3/I, Sarajevo, str. 154-166.
5. Hadžizukić, Dijana (2006), „Vrt kao odrednica čovjekovog bivstvovanja na zemlji (*Knjiga vrtova* Dževada Karahasana)“, Istraživanja, Časopis Fakulteta humanističkih nauka, br. 1, Mostar, str. 317-325.
6. Hadžizukić, Dijana (2006), „Simbolika pejzaža u pripovijetkama Alije Nametka“, Godišnjak BZK Preporod, god. VI, Sarajevo, str. 88-94.
7. Hadžizukić, Dijana (2006), „Funkcija i značaj epizodnih likova u romanima Ćamila Sijarića“, Pismo, br. IV/1, Sarajevo, str. 149-170.

8. Hadžizukić, Dijana (2007), „Patrijarhalni odnosi u svijetu Sijarićevih romana“, Istraživanja, Časopis Fakulteta humanističkih nauka, br. 2, Mostar, str. 167-185.
9. Hadžizukić, Dijana (2007), „Enver Čolaković – zaboravljeni pripovjedač“, Godišnjak BZK Preporod, god. VII, Sarajevo, str. 262-266.
10. Hadžizukić, Dijana (2008), „Samosvjesni dramatizovani pripovjedač u postupku poetizacije romanskog diskursa“, Pismo, br. VI/I, Sarajevo, str. 204-225.
11. Hadžizukić, Dijana (2009), „Utjecaji sevdalinke i balade na poetizaciju romana *Grozdanić kikat* Hamze Hume, *Ponornica* Skendera Kulenovića i *Imotski kadija* Irfana Horozovića, Istraživanja, Časopis Fakulteta humanističkih nauka, br. 4, Mostar, str. 253-270.
12. Hadžizukić, Dijana (2009), „Lirizacija proznog iskaza Jasmine Musabegović“, Slovo Gorčina, br. 31, Stolac, str. 57-63.
13. Hadžizukić, Dijana (2009), „Lična poetska boja / U povodu stogodišnjice rođenja Meše Selimovića“, KUN Oslobođenje, LXVI, br. 22581, Sarajevo, str. 31.
14. Hadžizukić, Dijana (2011), „Odjeci sevdalinke u bošnjačkom romanu“, Behar, XX, br.103, Zagreb, str. 62-64.
15. Hadžizukić, Dijana (2010), „Glasovi Jasmine Musabegović“, Istraživanja, Časopis FHN, br. 5, Mostar, str. 271-275.
16. Hadžizukić, Dijana (2010), „Potraga za unutarnjim (romani Dževada Karahasana)“, Odjek/Specijalni prilog, LXIII/2, Sarajevo, str. 45-48.
17. Hadžizukić, Dijana (2009), „Poetizirana priča ugursuza i meleka“, Život, LVII/1-6, Sarajevo, str.152-166.
18. Hadžizukić, Dijana (2010), „Religija čula u romanu *Ponornica* Skendera Kulenovića“, Slovo Gorčina, br. 32, Stolac, str. 29-34.
19. Hadžizukić, Dijana (2011), „Značaj ženskog glasa u političkom diskursu Meše Selimovića“, Zbornik radova „Meša Selimović – Dijalog s vremenom na razmeđu svjetova“, Šahinpašić, Sarajevo, str. 52-63.
20. Hadžizukić, Dijana (2012), „Ritmičke osobnosti proza Pobune i Uhode Derviša Sušića“, Zbornik radova Sarajevski filološki susreti I, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, str. 195-207.
21. Hadžizukić, Dijana (2011), „Kroz slike i narativne crtice *Bestijarijuma* Kemala Mahmutefendića“, Zbornik radova: Naučni skup o Kemalu Mahmutefendiću „Pjesnik u bjekstvu“, Centar za kulturu i obrazovanje, Tešanj, str. 41-47.

22. Hadžizukić, Dijana (2012), „Prostor kasabe kao semiotički prostor u romanu Ive Andrića, pripovijeci Zije Dizdarevića i putopisu Zuke Džumhura“, Prvi bosanskohercegovački slavistički kongres, Zbornik radova/Književnost, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 257-263.
23. Hadžizukić, Dijana (2012), „Narativno i lirsko kazivanje u romanu *Potukač* Abdulaha Sidrana“, *Odjek / Specijalni prilog*, 3-4 jesen-zima, Sarajevo, 31-33.
24. Hadžizukić, Dijana (2013), „Najmlađa generacija mostarskih pjesnika ili Poetika grada“, Zbornik radova: Zadarski filološki dani IV, Sveučilište u Zadru Odjel za kroatistiku i slavistiku, Zadar, str. 467-474.
25. Hadžizukić, Dijana (2013), „Poezija Maka Dizdara nakon Kamenog spavača“, Zbornik radova: Slovo o Maku, Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ Mostar, Mostar, str. 135 -146.
26. Hadžizukić, Dijana (2014), „Beč i Istanbul u prozi Svetozara Ćorovića“, Zbornik radova Sarajevski filološki susreti II, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, str. 170-179.
27. Hadžizukić, Dijana (2013), „Umetnute priče u prozi Ćamila Sijarića“, *Slovo Gorčina*, br. 35, Stolac, str. 36-41.
28. Hadžizukić, Dijana (2013), „Poezija, himne i drame - Rani Aleksa Šantić“, Članak u knjizi *Aleksa Šantić u Zbirci Muzeja Hercegovine Mostar*, Muzej Hercegovine Mostar, Mostar, str. 145-149.
29. Hadžizukić, Dijana (2013), „Semiotika prostora u pripovijetkama Envera Čolakovića“, *Behar*, 114, Zagreb, str. 51-54.
30. Hadžizukić, Dijana (2015), „Funkcija mirisa u poeziji Alekse Šantića“, Zbornik radova: Slovo o Aleksi Šantiću, A. Branku Šimiću i Zuki Džumhuru, Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ Mostar i Institut za jezik Sarajevo, Mostar, str. 43-57.
31. Hadžizukić, Dijana (2015), „Poredbena analiza poezije Safvet-bega Bašagića i Hamze Hume na primjerima pjesama „Jesenski uzdasi i Njezine misli“, *Godišnjak BZK Preporod*, XV/2015, str. 309-314.
32. Hadžizukić, Dijana (2016), „Ćopićevi komesari“, Zbornik radova Sarajevski filološki susreti III, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, str. 235-243.
33. Hadžizukić, Dijana (2016), „Pisanje kao potraga za smislom“, *Riječ*, br. 1-2, 10/2016, str. 113-116.
34. Hadžizukić, Dijana (2016), „Poetski elementi u pripovijetkama Hasana Kičića“, *Diwan*, br. 41/42, Gradačac, str. 154-159.

35. Hadžizukić, Dijana (2017), „Visak prirode u ranim pripovijetkama Hamze Hume“, Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ Mostar i Institut za jezik Sarajevo, Mostar, str. 89-97.
36. Hadžizukić, Dijana (2017), „Semiotika pisma u romanima Dževada Karahasana“, Slavica Lodziensia 1, Uniwersytet Lodzki, Loodž, str. 63-76.
37. Hadžizukić, Dijana (2017), „Žrtva i svjedok zločina: Pitanja identiteta u romanima *Kulin*, *Košmar* i *Gola koža* Zlatka Topčića“, Zbornik radova Naučni skup: Književnost kao prostor izazova u reprezentaciji / konstrukciji bošnjačkog kulturnog identiteta, BZK Preporod Brčko, Brčko, str. 207-217.
38. Hadžizukić, Dijana (2018), „Poezija Alekse Šantića u vremenu“, u: Aleksa Šantić, Ostajte ovdje, SPKD Prosvjeta Sarajevo, Sarajevo
39. Hadžizukić, Dijana (2018), „Riječ i svijet u dosluhu“, u: Alija Isaković, Pripovijetke / Putopisi, BZK Preporod Sarajevo, Sarajevo
40. Hadžizukić, Dijana (2019), Pitanje identiteta u romanima bosanskohercegovačke književnosti u dijaspori, str. 13-31, Tuzla, Link <http://www.dhs.ff.untz.ba/index.php/home/article/view/251>; DHS : časopis Filozofskog fakulteta u Tuzli. ISSN 2490-3604. - God. 4, br. 2 (2019), str. 13-31

Prikazi:

1. Hadžizukić, Dijana (2007), „Veliki dijalog sa čitateljima / Dževad Karahasan Izabrana djela 1-4“, Život, LV br. 3, Sarajevo, str. 114-118.
2. Hadžizukić, Dijana (2007), „Zašto Don Francisko ne jede ribu? / Ibrahim Kajan *Katarina kraljica bosanska*“, Diwan, god. IX, br. 23-24, Gradačac, str. 141 –143.
3. Hadžizukić, Dijana (2009), „Pogled iz Polja / Kemal Mahmutefendić *Pogled sa pećine*“, Diwan, god. XII, br. 27-28, Gradačac, str. 171-174.
4. Hadžizukić, Dijana (2009), „Poslovice Adnana Žetice“, Slovo Gorčina, br. 31, Stolac, str. 194 -195.
5. Hadžizukić, Dijana (2010), Predgovor zbirci pjesama: Jasmin Saletović *Eto vuka*, „Slovo Gorčina“, Stolac, str. 5-6.
6. Hadžizukić, Dijana (2011), „U rasplitanju krvavog čvora“ /Elbisa Ustamujić *Oblici pripovijedanja u romanu Meše Selimovića*, Pismo, Sarajevo (koautorstvo sa mr. Selma Raljević)
7. Hadžizukić, Dijana (2011), „*Dugo svitanje* Halida Kadrića“, Istraživanja, br. 6, Mostar, str. 177-180.
8. Hadžizukić, Dijana (2012), „O književnoj prošlosti, kulturi i pamćenju – dvije knjige Sanjina Kodrića“, Pismo, X/1, Sarajevo, str. 271-279.

9. Hadžizukić, Dijana (2012), „O vremenima svijeta i jastva“ (Hval i djeva Rusmira Mahmutćehajića), Forum Bosna, Sarajevo
10. Hadžizukić, Dijana (2012), „Književna prošlost i poetika kulture Sanjina Kodrića“, Istraživanja, Časopis Fakulteta humanističkih nauka, br. 7, Mostar, str. 179-182.
11. Hadžizukić, Dijana (2013), Predgovor zbirci pjesama: Velid Beganović *Priručnik za levitiranje*, Slovo Gorčina, Stolac, str. 5-8.
12. Hadžizukić, Dijana (2013), „Priče pjesnika koji zna vrijednosti jezika / Elvedin Nezirović *Toliko o tome*“, Život LX – LXI br. 1-6, Sarajevo, str. 155-157.
13. Hadžizukić, Dijana (2013), Predgovor knjizi: Adnan Repeša *Male priče za dugo umiranje*, Dobra knjiga, Sarajevo, str. 7-9.
14. Hadžizukić, Dijana (2013), „Durakovićev ‘kulturni arhiv osporavanja i pripitomljavanja’ / Enes Duraković, *Obzori bošnjačke književnosti*“, Behar, XXII, 111/112, Zagreb, str. 157-159.
15. Hadžizukić, Dijana (2015), „*Kobno raspuće* Halida Kadrića“, Godišnjak BZK Preporod, XV/2015, str. 549-553.
16. Hadžizukić, Dijana (2016), „Poetika Zlatka Topčića“, KUN Oslobođenje, 16. juni 2016, Sarajevo, str. 32.
17. Hadžizukić, Dijana (2016), „Romani Dževada Karahasana jesu ‘uistinu šljiva, lijepa zrela šljiva’“, Poseban prilog časopisa Stav, 90 – 91/2016, Sarajevo, str. 11-14.
18. Hadžizukić, Dijana (2016), „Naučni i akademski rad Enesa Durakovića“, Zbornik radova: Naučni skup „Hercegovački naučnici/znanstvenici i tradicija istraživanja u Hercegovini“, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Mostar, str. 335-349.
19. Hadžizukić, Dijana (2016), Predgovor: „Rodni identiteti u književnost romskih autorica na prostorima bivše Jugoslavije“, Hedina Tahirović – Sijerčić, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Mostar, str. 11-12.
20. Hadžizukić, Dijana (2016), „Dišeš, voliš pa malo i patiš“, Predgovor za knjigu Aldine Medija *Žena se zove Azra*, Fondacija „Lijepa riječ“ Konjic, Konjic, str. 3-5.
21. Hadžizukić, Dijana (2016), „Bašovićovo razotkrivanje maski dramskog subjekta“, Prikaz knjige Almir Bašović, *Maske dramskog subjekta: govoreći subjekt i autorska pozicija na primjeru drame s kraja XIX i početka XX stoljeća*, Almir Bašović, Buybook/ Dobra knjiga, Zagreb/Sarajevo, 2015, Istraživanja,

- br. 11, Fakultet humanističkih nauka, Mostar, str. 257-260.
22. Hadžizukić, Dijana (2017), „Faulkner i Selimović su bili ovdje“, Prikaz knjige Selma Raljević, *Faulkner i Selimović su bili ovdje – Modernizam, otuđenje i dezintegracija u odabranim djelima Williama Faulknera i Meše Selimovića*, Fakultet humanističkih nauka Univerzitet „Džemal Bijedić“ Mostar / UG Slovo Gorčina Stolac, Mostar, 2017, Istraživanja, br. 12, Fakultet humanističkih nauka, Mostar, str. 207-211.
23. Hadžizukić, Dijana (2017), „Krugovi i elipse – sistematičnost, akribija i dosljednost književnohistorijskih i kritičkih istraživanja“, Pogovor u knjizi *Krugovi i elipse: Studije i ogledi o književnim identitetima*, Vedad Spahić, Bosanska riječ, Tuzla, str. 209-222.
24. Hadžizukić, Dijana (2017), „Lirski putopis Nikole Popovića“ (*Priče iz Libana*), Život, Časopis za književnost i kulturu, Sarajevo, Avgust / Kolovoz 2017, str. 141-143.
25. Hadžizukić, Dijana (2017), Eseji, ogledi, studije Elbise Ustamujić, Pogovor za knjigu *Eseji, ogledi, studije*, Dobra knjiga, Sarajevo, str. 247 -255.
26. Hadžizukić, Dijana (2018), „Mi kakvi smo bili nekada“, Predgovor za knjigu Aleksandre Jovičić Lutanja, UG „Slovo Gorčina“ Stolac, Stolac, str. 3-6.
27. Almanah, SKD “Prosvjeta” Sarajevo, o Isidori Sekulić
28. Hadžizukić, Dijana (2018), prikaz romana „Uvertira“ Zlatka Topčića (2018), Buybook, Sarajevo
29. Hadžizukić, Dijana (2018), Putopisi Zuke Džumhura (Zuko Džumhur, Izabrana djela, Buybook, Sarajevo / Zagreb, 2018)

LITERATURA

1. Hadžizukić, Dijana (2011), *Poetski diskurs bošnjačkog romana*, Slavistički komitet, Sarajevo
2. Hadžizukić, Dijana (2014), *Književna Hercegovina*, Dobra knjiga, Sarajevo
3. Hadžizukić, Dijana (2015), *Prilozi proučavanju srpske književnosti u BiH*, Fakultet humanističkih nauka, Mostar
4. Hadžizukić, Dijana (2019), “Pitanja identiteta u romanima bosanskohercegovačke književnosti u dijaspori”, *DHS - Društvene i humanističke studije*, Časopis Filozofskog fakulteta u Tuzli, Godina IV, Broj 2 (8), 13-32.
5. Kodrić, Sanjin (2014), „Izvještaj za izbor u zvanje vanrednog profesora na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta “Džemal Bijedić” u Mostaru“

6. Trbonja, Fatima (2018), „Dijana Hadžizukić: Zapisi o bosanskohercegovačkoj književnosti“, *Hercegovina*, Časopis za kulturno i historijsko naslijeđe, br. 17, Arhiv Hercegovine, Muzej Hercegovine, Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru
7. Žujo-Marić, Lejla (2019), “Poniženi i uvrijeđeni Ćamila Sijarića u književno-kritičkoj vizuri prof. dr. Dijane Hadžizukić”, recenzija knjige Dijane Hadžizukić *Na margini: Likovi u romanima Ćamila Sijarića*

SCIENTIFIC AND ACADEMIC WORK OF DIJANA HADŽIZUKIĆ

Summary:

The paper presents the most significant scientific and academic achievements of Dijana Hadžizukić, associate professor at Department for Bosnian language and literature at Faculty of Humanities, ‘Džemal Bijedić’ University of Mostar. Particular focus of the paper is given to author’s scientific books, as well as her participation in national and international conferences. With this, Dijana Hadžizukić stands out as an editor of several publications/conference proceedings, a mentor for students’ final papers (BA and MA) and one PhD thesis. This paper will confirm that Dijana Hadžizukić’s both scientific and academic work place this respected professor among the most relevant researchers of the history of Bosnian-Herzegovinian literature and its contemporary flows.

Key words: Dijana Hadžizukić; Bosnian-Herzegovinian literature; Bosniak literature; Serbian literature

Adresa autorice
Author’s address

Fatima Trbonja
Univerzitet “Džemal Bijedić” u Mostaru
Fakultet humanističkih nauka
fatima.trbonja@unmo.ba

